

THEMA: DUURZAAMHEID

Een van de onderwerpen waarop de KAVB zich volop inzet is duurzaamheid. Die inzet krijgt op allerlei terreinen vorm. Op deze pagina's komt een aantal voorbeelden aan de orde. Zo gaat Dirk Osinga in op de convenanten die gemeenten en telers sluiten over duurzaam telen, legt PPO-onderzoeker Henk Gude uit hoe duurzaam bewaren en verwerken in de nabije toekomst kan en geeft adjunct-directeur André Hoogendijk een algemeen beeld van de visie die de KAVB heeft op duurzaamheid.

Foto: René Faas

Henk Gude: 'Duurzaam verwerken en ontsmetten kan'

Bloembollentelers beginnen soms tegen te sputteren als senior onderzoeker Henk Gude van PPO zijn verhaal begint over duurzaam bewaren, verwerken en ontsmetten. "Milieu, niet nog meer", zeggen ze dan. Gude weet ze vaak snel te overtuigen van het belang van duurzaam werken. "Het gaat bij duurzaam telen om het voortbestaan van een bedrijf. Dat is alleen mogelijk als je maatschappelijk produceert, verantwoord omgaat met grondstoffen en milieu, en een gezond rendement boekt. Ook in een duurzaam systeem moet er gewoon geld verdiend worden door de ondernemer. Kijk er naar als een kruk met drie poten. Als er een poot van het krukje breekt, valt het krukje om. Alle drie de poten zijn dus even belangrijk."

Supergaasbak

Als het gaat om duurzaam bewaren, verwerken en ontsmetten heeft Gude met een aantal collega's nagedacht over methoden die een nieuwe kijk geven op het hele proces van rooien tot planten. In hun optiek is daar nog veel te bereiken. Zo zou het bewaren veel energiezuiniger kunnen als er een 'supergaasbak' en een nieuw type bewaarcel komen. "In zo'n bak van misschien wel 10 x 3 meter kunnen de bollen in een dunne laag worden bewaard. Daardoor drogen de bollen sneller en egalier en kunnen ze veel gemakkelijker waterdamp en andere gassen afgeven. Het drogen kost zo veel minder energie. Het systeem doet denken aan de stellingen van vroeger, maar dan in een modern jasje."

Met visiontechnieken zijn de bollen veel beter van buitenaf te beoordelen op soms verborgen ziekten. "In de zaadindustrie en de aardappel-

fruitteelt werken ondernemers hier al mee. De stap naar de bollen hoeft niet groot te zijn. Groot pluspunt is dat de teler start met gezonde bollen, waardoor de kans op ziek en zeer tijdens of na de volgende teelt veel kleiner is."

Coaten

Om ziekteverwekkers ook na het scannen geen kans te geven, heeft Gude nagedacht over een manier om de bollen eerst van buiten te reinigen en daarna te coaten met bijvoorbeeld fungiciden. "Beide handelingen moeten gebeuren in een afgesloten compartiment. Dat biedt de mogelijkheid om zonder blootstelling en emissie toch producten te gebruiken als ozon of waterstofperoxide om te reinigen en een fungicide tegen schimmels. Voor het coaten hebben we contact met Incotec dat al heel veel ervaring heeft met het coaten van zaden. Een alternatief voor coaten is het schuimen, dat nu al volop in de praktijk wordt toegepast." De laatste stap in de duurzame bolverwerking is het rechtop zetten van bollen bij het planten of in de broeierij. Het eerste levert een veel egalere teelt op en mogelijkheden om met GPS gericht te bemesten en ziekten te bestrijden, het tweede scheelt veel handwerk in de broeierij. Henk Gude heeft het verhaal inmiddels aan diverse groepen telers verteld. "Ze reageerden zonder uitzondering enthousiast. Wat ik meermalen merkte, was dat mensen gaan meedenken. Dan weet je dat het leeft." Het gehele plan is inmiddels ingediend bij het Topsectorenbeleid en heeft een positief advies gekregen. Gude hoopt dat het lukt om hiermee aan de slag te gaan. "Dit valt in de categorie 'Uitdaging'."

Dirk Osinga: 'Wees zichtbaar voor je omgeving'

In korte tijd sloten twee gemeenten een convenant met bloembollentelers en stond een andere gemeente stil bij het feit dat er een jaar geleden een convenant werd afgesloten. Dirk Osinga, kringsecretaris van de KAVB-kringen Noord- en Oost-Nederland en Flevoland, was bij al deze convenanten betrokken en verwacht dat er nog meer zullen volgen. Alleen maar goed, vindt hij. "Telers worden op die manier zichtbaar voor hun omgeving en dat is prima."

De gemeente Hardenberg was vorig jaar de eerste gemeente die een convenant afsloot met bloembollentelers. Eind juni volgden de gemeentes Aa en Hunze en Tubbergen. De reden dat gemeenten hier toe het initiatief nemen, is Osinga wel duidelijk. "In veel gevallen zijn er al contacten tussen een wethouder en een aantal bedrijven. Vaak maken ze onderling afspraken over duurzaamheid. Het is dan een kleine stap om dat ook formeel vast te leggen. Dat kan de gemeente helpen om aan haar inwoners duidelijk te maken dat zij dit serieus neemt, dat dit de telers zijn die hieraan meewerken en dat bij vragen over wat die telers doen ze bij de gemeente terecht kunnen. Omwonenden kunnen dan in gesprek met de desbetreffende teler. Bij het opstellen van zo'n tekst ben ik vanuit de KAVB vaak betrokken, samen met de lokale telers."

In Hardenberg werd een jaar geleden een convenant getekend. "Het blijkt dat dit hier goed werkt. Op de gemeentepagina van de plaatselijke krant nodigde de gemeente inwoners uit om te reageren op de werkwijze van telers die het convenant hadden gesloten. Dat is een of twee keer gebeurd, meer niet. Alles bij elkaar werkt zo'n convenant goed naar gemeente en telers. Er is duidelijk wederzijds vertrouwen en telers treden uit de onzichtbaarheid. Dat is het goede van zo'n convenant."

De gemeente Aa en Hunze sloot eind juni een convenant. Bijzonder is hier dat binnen de gemeente geen lelietelers gevestigd zijn, maar er wel

Foto: Henry Koops

Jan Seubring (KAVB Kring Noord Nederland) zet zijn handtekening onder het Convenant bollenteel. Links van hem staan de telers Jan Vos, Martin Hilberts, Wim Timmermans en Wijnand Eleveld. Rechts van Seubring staan wethouder Co Lambert, Hans Mentink (LTO Noord, afdeling A&H) en ambtenaar Koen Rotteveel

telers van buiten de gemeente zijn die land huren voor de lelieteelt. Ook in Tubbergen kwam onlangs een convenant tot stand. "Ik ben vaak degenen die de verbindingen legt tussen telers onderling of tussen de KAVB en LTO. Soms gaat het rechtstreeks en neem ik later de tekst nog door." In principe zijn de telers die tekenen lid van de KAVB of LTO. "Logisch", vindt Osinga, "want als er een teler zich niet aan het convenant houdt, hoe kan ik hem daar dan op aanspreken als hij geen lid is van de KAVB?" De populariteit van dit type afspraken groeit, zo merkt hij. "Ik heb de afgelopen tijd al diverse telefoontjes gehad van gemeenten die ook zijn geïnteresseerd. Ik nodig ze dan sowieso uit om de open dag van stichting ROL op 20 augustus te bezoeken die we speciaal voor waterschappen en gemeenten organiseren. Op die manier kunnen we het netwerk weer wat groter maken."

André Hoogendijk: 'Kijk als ondernemer naar duurzaamheid'

Praten over duurzaamheid betekent voor adjunct-directeur André Hoogendijk schaken op meer borden tegelijk. Voor de KAVB als organisatie betekent het vooral ervoor zorgen dat de sector aangesloten blijft bij maatschappelijke trends. "Het is beter om waar mogelijk mee te bewegen dan alles proberen tegen te houden. Dat betekent niet dat we alles accepteren, integendeel. Waar dat nodig is maken we duidelijk vanuit de uniciteit van de sector wat wel en niet kan. Binnen de wetten en regels zoeken we de creativiteit om toch onze wensen vervuld te krijgen."

Naast die inzet ziet Hoogendijk ook een belangrijke rol weggelegd voor de ondernemer zelf. "Begin maar met de continuïteit van het bedrijf. Lukt het om het bedrijf ook een volgende generatie te laten meegaan? En zo ja, hoe doe je dat dan? Daarbij gaat het niet alleen maar over de financieel-economische kant, maar ook om het plezier dat de ondernemer en zijn medewerkers moeten hebben en houden in het bedrijf."

Bollenacademie

Kennis is in de ogen van Hoogendijk essentieel als het gaat om duurzaam ondernemen. "Daar zetten we vanuit de KAVB ook volop op in via de Bollenacademie. Duurzaamheid is geen specifiek vak in de opleiding

of bij een cursus, maar moet in feite de basis zijn voor alle vakken en cursussen. We zijn via de Bollenacademie bezig om die kennis aan te bieden aan studenten, ondernemers en medewerkers. Denk hierbij aan onderwerpen zoals bodembeheer en bedrijfshygiëne. Het is onze taak om kennis te verzamelen en aan te bieden op een zodanige manier dat ondernemers en medewerkers er iets mee kunnen." Duurzaamheid kent ook een milieukant. Daarover is Hoogendijk helder: "Het gaat er niet om of je wel of geen chemische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt; het gaat erom dat er geen emissie is naar bodem, water en lucht. Daarnaast wil je niet dat ondernemers, hun gezinnen of hun medewerkers worden blootgesteld aan middelen met risico voor hun gezondheid."

Hoogendijk verwacht dat de vraag naar duurzaam geproduceerde bloembollen zal toenemen. "Afnemers gaan steeds meer vragen om aantoonbaar duurzaam geproduceerde producten. Daar moet je met bloembollen en bolbloemen op inspelen. Doe je dat niet, dan kiest een verkoper voor andere producten in het schap. Zorg dat je aansluiting houdt bij de markten waarvoor je produceert. En ga ook eens kijken in die markten, ook al betekent dat een reis naar India of China. Het is nu eenmaal zo dat de meeste groeimarkten ver van huis liggen."

